

Estudi teòric i evidència empírica de les fonts del Montseny

Des d'un temps ençà els que signem aquest article, Adrià Corella, fotògraf, i Oscar Farrerons, estudiós del Montseny, hem començat un projecte de recerca que pretén estudiar de manera teòrica i pràctica les fonts del Montseny. Tots sabem que les fonts del Montseny són molt nombroses, però en sabem quantes n'hi ha? en quines condicions? les coordenades d'on estan ubicades? el seu estat de manteniment? el tipus d'aigua que brolla del seu manantial? Aquestes i moltes més preguntes són les que volem resoldre amb el nostre estudi.

Font de Bosch i Jover, a Coll Formic, El Brull (Foto Adrià Corella)

Primer de tot podem llistar el nombre de fonts que existeixen al Montseny. En aquest aspecte no hi ha molts treballs exhaustius però tenim una primera aproximació feta pel catedràtic Martí Boada¹ en que fa referència a més de 700. També hi ha llistats de fonts de diferents associacions locals com els Amics de les fonts de Viladrau² (on estan indexades dos centenars de fonts) o Vadefonts d'Aiguafreda³. De totes maneres el criteri per la seva quantificació pot variar en funció que es compatibilitzin les fonts perdudes, els biots, les urbanes o sols les naturals, o totes les que estan ubicades al terme municipal o sols les que es troben dins del parc natural del Montseny. En una primera aproximació, a hores d'ara, nosaltres hem recollit de la molt variada bibliografia que hi ha sobre el Montseny un total de 10 fonts de Seva, 205 de Viladrau, 76 d'Arbúcies, 29 de Sant Feliu de Buixalleu, 27 de Breda, 20 de Riells i Viabrea, 24 de Gualba, 4 de Campins, 6 de Sant Esteve de Palautordera, 12 de Sant Pere de Vilamajor, 6 de Cànoves i Samalús, 8 de la Garriga, 13 de Figaró-Montmany, 20 de Tagamanent, 11 d'Aiguafreda, 16 del Brull, 16 del Montseny, i 38 de Fogars de Montclús. En total 541 fonts que de ben segur quan llegiu aquest article seran unes quantes més, perquè

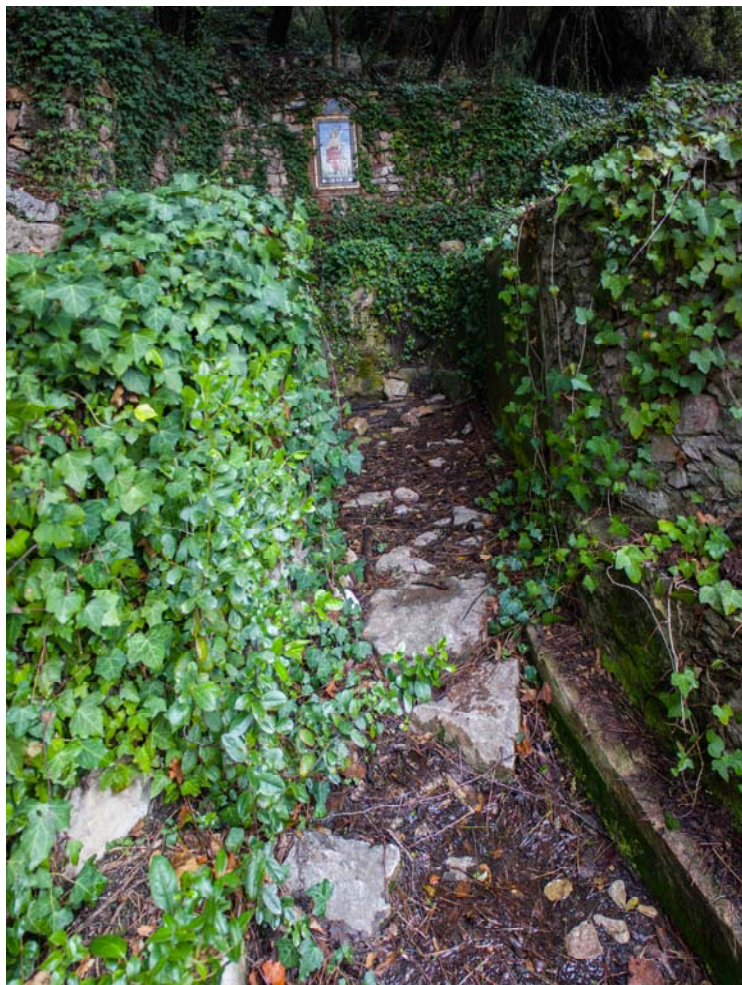
¹ 111 Fonts del Montseny. Pagespetit, Ll. Presentació. Pàg. 9.

² <https://fontsdeviladrau.jimdo.com/>

³ <https://www.facebook.com/LEsFontsDAiguafreda/?fref=ts>

cada setmana aprenem coses noves. Totes aquestes fonts han estat posicionades en un plànol googlemaps amb les seves coordenades GPS. El nostre projecte inclou visitar les fonts, comprendre el lloc, escriure una fitxa de cada brollador amb la situació, l'estat, la manera d'arribar-hi, les llegendes i històries de la font o del lloc, i fer un conjunt de fotografies artístiques de cada una d'elles, de manera que es pugui captar la bellesa del paratge.

Però potser el veritable encant de les fonts del Montseny no és tant el seu nombre elevat, sinó lo variades que són. Hi ha fonts a gran altitud com la dels Cims (Viladrau) i la de Coll Pregon (Montseny). N'hi ha d'urbanes com la del Novè Centenari (Breda) i la del carrer Sant Hilari (Arbúcies). D'agradoses com la Fresca (Sant Pere de Vilamajor) i la de la Crosa (Cànoves i Samalús). Existeixen les fonts humitoses com la de Can Viader Vell (Gualba) i la de Passavets (Fogars). Les generoses com la Maria Negre (Arbúcies) i la de Cinc Raigs (Sant Esteve de Palautordera). Les romàntiques com la de la Noguera Punxeguda (Figaró) i la del Lleó (Aiguafreda). Les perdudes o mig amagades com la de la Pepa (Riells) i la del Bellver (Tagamanent). Les històriques com la del Ferro (Arbúcies) i la Sors (Seva). Algunes es troben a peu de pista com la font de la Teula (La Garriga) i la del Molí (Figaró). Altres són captivadores com la de l'Avi (Sant Feliu de Buixalleu) i la dels Balços (Aiguafreda). Juganeres com la del Relletge (Gualba) i la del Frare (Fogars). Misterioses com la de Doña Eulàlia (Tagamanent) i la de Cortils (Viladrau). Portentoses com la de Montserrat (Campins) i la de Santandreu (El Brull). Podríem continuar així sense acabar mai....

Font de Sant Joan, Tagamanent (Foto Adrià Corella).

Al voltant de la font del Montseny trobarem falsa, heura, molses de menes diverses, crisospleni, aiguarola, creixen, miosotis.... i l'arbrat que li dóna ombra sempre compost per pollancre, verns, alzines, suredes, roures centenaris, castanyers de gran mesura, i també en certs caos un til·ler o una sequoia despistada, algun avet i inclús dos o tres bedolls. A lo millor tindreu la sort de poder gaudir de la companyia d'alguna salamandra amb el seu caminar badoc, i en els bassals de l'entorn de la font observar els capgrossos de tòtil, de gripau o de granota.

Font de Can Viadel Vell, Gualba. (Foto Adrià Corella).

En general les fonts del Montseny són de dèbil mineralització, lleugerament bicarbonatades i càlciques, amb concentracions típiques al voltant dels 90mg/l de bicarbonat i 25 mg/l de calci. Les aigües amb més bicarbonat i més calci són també les que tenen uns valors més alts en quan a conductivitat. La mineralització de les fonts disminueix a mesura que augmenta l'altitud com a conseqüència de la menor temperatura mitjana que afecta les reaccions de mineralització del granit. Quan més altitud té la font, de mitjana concentra menys bicarbonat, calç, clorurs, conductivitat, fluorurs, nitrats, pH i sodi. Això explica la gran quantitat de plantes envasadores d'aigua que hi ha al Montseny, ja que a part de ser aigües de gran qualitat, pel sabor són les més ben acceptades per la població.

Font Rupitosa, Viladrau. (Foto Adrià Corella).

Capítol a part mereixen les llegendes i encanteris que s'hi donen encara a les fonts montsenyiques. Com la llegenda de la conversió del blat en or a la font de l'Or (Viladrau). O com per la nit de sant Joan podeu trobar encara en algunes fonts les fades d'aigua, com a la font de les Nàïades (Montseny), aquests éssers de la mitologia catalana, figures femenines que habiten en indrets relacionats amb aigua cristal·lina, i que prenen forma de belles donzelles d'ulls blaus amb llargues cabelleres daurades fulgurants a la llum de la lluna. Part de la nostra tasca ha estat i continuarà sent recollir aquestes llegendes i històries.

Els que fa un temps que estem donant voltes pel Montseny, i per les seves fonts en particular, ens adonem com de mica en mica els dolls d'aigua es van aprimant, les construccions que les ennoblien s'han anat degradant i arruïnant, i si ho comparem amb les antigues postals on la font era un element central de la vida, on es feien les fontades, on es dipositava el llegat cultural i natural de l'aigua, on els poetes cantaven els seus millors versos, en adonem que cal preservar aquests racons com a font de coneixement. Per això portem a terme el nostre estudi, però no sols com un treball teòric, sinó que volem redescobrir i animar a tothom, caminant i passejant, les fonts per apreciar aquest bé tant valuós. Que tornin els poetes a les fonts! Que hi tornin els enamorats, els grans i els petits; evitem el declivi de les nostres fonts fent front a la societat de les preses i de l'aigua embotellada que ens ha tocat viure. Acabem amb un vers del més montsenyenc dels poetes, en Guerau de Liost, captivat per les fonts del Montseny, poema gravat a la font Bona de Sant Marçal “*Déu t’ha guard vianant que t’imposi el Montseny una mica d’amor i una mica de seny...*”

Oscar Farrerons
Adrià Corella